

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Cornelii Iansenii Episcopi Iprensis Avgvstinvs

In Qvo Genuina sententia S. Avgvstini de humanæ naturæ stantis, lapsæ,
puræ statu & viribus eruitur & explicatur

Jansenius, Cornelius

Lovanii, 1640

14. Ipsum amare creaturarum haerendo in creatura est peccare etiamsi nullis alijs pravis vestiatur circumstantijs. Declaratur inductione.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13673

357
cant. Et in libro 1. de libero arbitrio, ubi ex professo materiam illam discutit, & sæpissimè cupiditatem malam voluntatem, & peccatum vocat, illa omnia sub latitudinem objecti ejus includit, quibus homines sive mortaliter sive venialiter peccare, nec aliter nisi amando solent. Nihilne amant, inquit, aliud? Homines videlicet qui cupiditate ducuntur. Imò plurima ea scilicet in quibus adipiscendis vel retinendis mala voluntas illa persistit. Opinor te dicere, inquit Augustinus, divitias, honores, voluptates, & pulchritudinem corporis, ceteraque omnia, quæ possunt & volentes nec adipisci, & amittere inviti. Et mox ea, quibus homines cupiditate inhaerent, esse dicit ea; quæ ad tempus nostra dici possunt. Inter quæ enumerat, corpus & eius quæ vocantur bona, ut integra valetudo, acumen sensuum, vires, pul-

chritudo, & si quæ sint cetera, libertas, parentes, fratres, coniux, liberi, propinqui affines, familiares ipsæ denique civitas, honores etiâ & laudes, & ea quæ dicitur gloria popularis; ad extremum pecunia, quò uno nomine continentur omnia, quorum iure domini sumus. Sed hæc sunt, quibus homines inhaerentes cupiditate, non solum mortaliter, sed maximè venialiter peccant. Leges tamen, addit, non ulcisci peccatum, cum amantur ista, sed cum alijs per improbitatem auferuntur. Certum est autem peccata mortalia tunc committi, cum alijs per improbitatem auferuntur: cum verò pacificè res illa, quarum domini sunt homines, amanter & possidentur, quantum vis venialiter quantumvis lege temporali peccatum non puniente, peccatur tamen.

CAPVT XIV.

Ipsam amare creaturarum hærendo in creatura est peccare, etiamsi nullis alijs pravis vestiatur circumstantijs. Declaratur inductione.

NAM si naturam peccati, quod in quibuslibet temporalibus appetendis committi solet, etiam seposita tantisper Augustini auctoritate, suis momentis ponderare voluerimus, non eam aliundè petendam esse reperimus, quam ex eo quod amantur; usque ac eò ut hoc unum dumtaxat eas amasse sit peccasse. Nec ulla ratio dari poterit, cur amor unius potius, quam alterius sit culpabilis: atque ita omnis in univèrsum, ut reprehensione ita poenâ dignus sit. Bonæ

sunt divitiæ, sed divitiarum amor malus est. Nam hoc ipso quo amantur, sive multum sive parum, peccatur avaritiâ. Essentialis enim ejus definitio non est alia, quam amor divitiarum. Avaritia est enim, inquit Augustinus, esse velle divitem, non iam esse divitem. Itaque Sapiens detestans avaritiam, non aliud quam amorem pecuniæ detestatus est. Nam cum dixisset: *Avaro nihil est scelestius*; explicans quid sit avarus, adjicit: *Nihil est iniquius, quam amare pecuniam*. Nec aliud Poëta voluit, qui dixit:

Crescit amor nummi, quantum ipsa pecunia crescit.

ET alius qui avaritiam nuncupavit, avaritiam gerere in eis: Diotrophes non recipit nos. Et Augustinus: *Locus superior etsi ita teneatur ac administratur, ut decet, tamen indecenter appetitur*. Et adhuc efficacius: *Intelligat non se esse Episcopum, qui præesse dilexerit non prodesse, id est, qui amaverit præfecturam, non utilitatem, quæ inde in proximum conferri debet. Hinc de Catone: Honores, seu dignitates, quos petivit Cato, petere non debuit, sed eos civitas ob eius virtutem non petens dare.*

Laudem & gloriam quis dubitet esse bonam, cum eam etiam præmium virtutis esse statuatur? Laudem tamen & gloriam amare vitium est, nec aliâ ullâ extrinsecus accersitâ consideratione, sed illâ solâ, quod amantur. Hoc enim est vitium inanis gloriæ, de qua Augustinus: *Sanius videt, qui & amorem laudis vitium esse cognoscit*. Quod nec Poëtam fugit Horatium:

Laudis amore tumes.

DE quo vitio paulò post Augustinus dicit: *Hic igitur cupiditati melius resistitur sine dubitatione, quam ceduntur*. Tanto enim quisque

est Deo similior, quanto ab hac immunditia mundior. Et de Martyribus loquens: *Si adhuc laudes hominum quarunt, nondum vicerunt*. Et Christus cap. 8.

Matth. 23. Christus graviter reprehendit eos, qui faciunt opera sua, ut videantur ab hominibus, hoc est, qui illud ipsum amant, & nihil amplius, videri ab hominibus, ut sapius Augustinus exponit: & res per seipsa manifesta est.

Salutari ab hominibus & dignitatum titulis appellari, & primo sedere loco in confestim non est malum, sed potius bonum. Hoc ipsum tamen amare, tanquam vitium & peccatum à Salvatore merito reprehenditur: *Amant*, inquit de Phariseis, *primos recubitus in cœnis, & primas cathedras in synagogis, & salutationes in foro, & vocari ab hominibus Rabbi.* Vnde istam animi ægritudinem in suis discipulis vetat: *Vos autem nolite vocari Rabbi: nec vocemini magistri.* Nimirum quia huiusmodi amore lenocinia superbiæ peccata sunt: nec alia de causa, nisi hoc solo quia amantur, & in eis amor se sistit & heret, neque pergit ulterius. Quod & Christus significavit, cum subiunxit: *Qui autem se exaltaverit, humiliabitur.*

Dominum esse, regnum obtinere nullo modo vitiosum est: dominari & regnare velle vitiosissimum. Iste enim affectus est, qui animis Tyrannorum dominatur, bellorumq; tumultibus ac tempestatibus genus humanum atterit & perturbat. Vnde Augustinus quò modestius, eò gravius affectum illum reprehendens: *Videant*, inquit, *ne forte non pertineat ad viros bonos gaudere de regni latitudine.*

Scientia quid sublimius in rebus bonis, quas condidit Deus? Et tamen scientiam propter scientiam amare, curiosum est, vitium scilicet inquietum, quod cum invalescit, etiam ad nefanda perducit. De quo præclare sanctus Bernardus huius doctrinæ non ignarus: *Sunt*, inquit, *qui scire volunt, eo sine tantum, ut sciant; & turpis curiositas est. Et sunt, qui scire volunt, ut sciantur ipsi; & turpis vanitas est. Et sunt item, qui scire volunt, ut scientiam suam vendant, verbi causa pro pecunia, pro honoribus; & turpis questus est.* Cum tamen neque scire, neque sciri, neque questum facere, malum sit: sed illis amore propter illa, hoc est, nihil utilius attendentem inhærere, vitium est.

Cibus & potus, eorumque sapor delectabilis, bona sunt, & in infirmitatis humanæ sustentationem à Deo instituta; ipsa tamen per se amare tanquam vitium merito reprehenditur. Hoc enim est gula proprium, quo edaces, ebriosi, helleones, delicati ad mensam adducuntur, non ut vivant, sicut sapientem decet; sed ut comedant atque bibant. Attrahit enim illos concupiscentia delectationis, non indigentia refectionis; & ut optime Augustinus, Non in cibum & potum ex officio descendunt, sed per cupiditatem ruunt.

Concubitum quis nisi Manichæus aliquis negaverit esse bonum? Nam ut Augustinus: *Quod est cibus ad salutem hominis, hoc est concubitus ad salutem generis; & utrumque non est sine delectatione carnali.* Concubitum tamen amare propter ipsum, hoc est, propter concubitus delectationem, vitiosum est. Nam hoc est ille affectus seu cupiditas luxuriæ, quæ animis om-

nium luxuriosorum imperat. Nec enim aliud appetunt, quàm concubitus delectatione frui. Et hæc est vera ratio, cur ille concubitus cum uxore, quo non proles, sed voluptas quaeritur, ab Augustino & Apostolo tanquam peccatum veniale culpetur. *Nam quid hoc non est peccatum*, inquit, *amplius quam liberorum procreandorum necessitas querit, exigere a conjugio debitum? Est quidem peccatum, sed veniale.* Apostolus dicit: *Hoc autem dico secundum veniam: Vnde præclare in eodem Sermone Augustinus: Nisi ad hoc dentur, ad hoc accipiantur uxores, (proles, non voluptatis causa) quis sana fronte dat filiam suam libidinæ alienæ? Sed non ut erubescant patres, non dant, recitantur tabula: ut sint foeturi, non lenones.* Quid ergo de tabulis recitatur? *Liberorum procreandorum causa. Erubescat & maritus aliter accipere, si erubescit pater aliter dare. Sed si non possunt aliquando iam ista diximus) exigant debitum.* Et paulò post tam de concubitu, quàm de concellione dicit: *In qua duo opera prudentes & sancti ex officio descendunt. imprudentes autem in ea per cupiditatem ruunt. Aliud enim ad aliquid officio descendere; aliud in aliquid per cupiditatem cadere.* Hoc est, alij amant illa opera propter opera, & ista cupiditate tracti in ea ruunt, alij finem operum intuentur, ex cujus dilectione ista opera, non amandò, sed tolerando suscipiunt.

Sed quid utilitas? Quod in istis rerum bonarum amoribus declaravimus, hoc in rebus quibus omnibus ostendi potest. Neque enim illa ratio dari potest, cur unius creaturæ amor, in quo consistit, potius malus sit, quàm alterius. Nam quamvis plerique amores nominibus proprijs, non tamen idcirco vitio careant. Sed quia prolixum esset singulos perillustrare, ex tribus illis cupiditatibus, quæ juxta Augustinum & Apostoli doctrinam, omnes omnino vitiorum cupiditates comprehendunt, concupiscentiâ carnis, concupiscentiâ oculorum & superbiâ vitæ res evidenter tota patuit. Quælibet enim illarum cupiditatum non alio ex capite vitiosa est, nisi quia creatura propter creaturam amatur. Neque enim aliunde superbiæ peccatum est, nisi quia diligitur excellentia, quamvis bona, propter excellentiam: neque alia ex causa concupiscentiâ oculorum seu curiositas reprehensibilis, nisi quia per eam nihil aliud, quàm scire homines cupiunt, ut Augustinus loquitur, seu non ob alium finem scire tentant, quàm propter experiendi noscendi, ut libidinem, ut ibidem dicit. Neque concupiscentiâ carnis alio ex capite vitium est, nisi quia est amor alicujus rei, quæ voluptate carnem afficit propter ipsam voluptatem, seu quia carnalis voluptatis amor est, sive illa percipitur oculis, sive auribus, sive naribus, sive gutture, sive tactu, toto corpore, maximeq; genitalibus. Omnium quippe cupiditatum eadem ratio est; quod rerum quidem bonarum amores sint, sed idcirco vitiosi, quia amores earum sunt, quas sine earum amore in se admittere vel suscipere debuissent. Res quippe bona amari potest amore non bono, inquit Augustinus. Neque enim excellere, scire, experiri, carnis volupta-

voluptatem sentire, & admittere, sed ista diligere in culpam cadit. Vna igitur rei cupiditas transitoria cupiditas vitiosior altera esse potest, prout ordo naturalis magis minulve perturbatur; nulla tamen bona. Vnde Augustinus in singulis vitij rationem vitij ex amore creaturæ quantum vis bonæ petere solet: *Quanta homines dura perpessi sunt, ut pervenirent ad id quod amaverunt? Sive sit amator pecunie, qui vocatur avarus; sive sit honoris amator, qui vocatur ambitiosus; sive sit corporum pulchrorum amator, qui vocatur lascivus. Et quis posset enumerare omnes amores? Et in libris de Civitate Dei eandem*

CAPVT XV.

Vtrum Creaturæ, & voluptates earum appeti & amari possint moderatè.

VND E satis mirari non possum, quid Catholicis illis scriptoribus in mentem venerit, qui propter solam corporis voluptatem cum uxore concumbi posse definiunt; quique multo maiori exorbitatione generaliter statuunt, voluptates corporis, sive narium, sive aurium, sive oculorum sive alterius externi sensus, propter ipsas voluptates appeti posse, sed moderatas. Cur non dicamus itidem, pecunias amari posse moderatè; ut non extincta, sed moderata sit avaritia? Cur non & honores, & laudes & primos recubitus, primasque cathedras, & ut videamur ab hominibus, expeti posse moderatè; ut nemo sibi superbiere videatur, nisi qui valdè superbus fuerit? Cùm tamen Dominus in pharisæis illa culpando superbiam reprehenderit, non quia illa accipiunt, inquit, sed quia diligunt. Sic enim cor eorum accusavit. Et de illis, qui videri volunt ab hominibus: *Iste, inquit, finis est reprohenfibilis atque culpabilis, usque ad hominum laudem velle benefacere, nihil amplius inde querere, hoc est, in isto fine appetendo diligendoque conquiescere. Ipsum quippe diligere primos recubitus, primas cathedras, videri atque laudari velle ab hominibus nequaquam culpa caret, sive multum, sive parum ista diligantur. Quod simili omnino ratione & in ceteris omnibus creaturarum amoribus verum est: qui quo ferventiores fuerint, eo deteriores; quo remissiores, eo minus mali, sed tamen omnes mali. Non recipit cupiditas moderatio-nem: tollenda est atque extirpanda radicitus, in quo omnis labor, omne certamen, omnis gemitus spiritualium virorum occupatur. Quis est enim qui laudis, pecuniar, voluptatis*

radicem amoris creaturæ quamvis bonæ tangens: *Est, inquit, libido ulciscendi (id est cupiditas seu amor cupidam umbræ iustitiæ seu retributionis, ut qui mala fecit mala patiat) qua ita dicitur: est libido, id est, amor, habendi pecuniam, qua avaritia: est libido quomodocumque vincendi, qua pervicacia: est libido gloriandi, qua iactantia nuncupatur. Sunt multa variaque libidines, quarum nonnulla habent etiam vocabula propria, quadam vero non habent. Quis enim facile dixerit, quid vocetur libido dommandi; quam tamen plurimum valere in tyrannorum animis, etiam civilia bella resstantur.*

cupidus, rectè cupidus dici queat? Perverfa ergo Philosophia vel potius Theologia est, que non interitum afferat pravitatis, sed sit contenta mediocritate vitiorum. Nec sanè video, qui differat ista sententia ab opinione Epicuri, nisi quòd ille solam voluptatem, hi honestatem simul cum voluptate per se expeti posse fateantur. Sed Epicuri dogma fugiendo, in Calliphontis ac Dinomachi errorem, quem etiam Pelagianorum antesignanus amplexus est Iulianus, incidunt. *Hominem inquit Tullius, iungunt cum bellua, ut Calliphon, qui voluptatem cum honestate coniungunt. Et Augustinus de Iuliano: Si autem, ut aliquo loco significasti, placet tibi secta Dinomachi, honestatem voluptatemque coniungens, quod philosophi quoque huius mundi, qui honestiores vocantur, scyllam bonum esse dixerunt, ex humana scilicet natura, belumaque comparatum: Si ergo hoc monstrum tuâ opinione sectaris &c.*

Quapropter sive voluptas carnis fuerit, sive honor, sive gloria, sive imperium, sive scientiæ, sive pecunia, quo uno nomine continentur omnia quorum iure domini sumus, & quorum vendendorum atque donandorum habere potestatem videmur, sive alia res quæcunque temporalis, quorum amoribus plus minusve etiam iustorum vita implicata detinetur, immobilis veritatis est mandatum, ne quicquam eorum ullâ cupiditate, hoc est, amore appetatur, aut teneatur. Indispensabilis est enim ista Augustini regula, utriusque Testamenti litteris confirmata: *Iubet æterna lex avertere amorem à temporalibus, & eum mundanum convertere ad æterna. Si lex æterna avertere amorem jubet, ergo citra controversiam non avertendo,*

Q

hoc est,